

Verlaglegging interviews & bijeenkomsten

In dit document geven we een samenvatting van de oriënterende gesprekken die we met een aantal ondernemers in Lingewaard hebben gevoerd. Daarnaast ziet u de Mentimeterresultaten uit de ROA van 18 maart met een kort verslag. Als laatste geven we de vervolgstappen van het traject aan.

1.1 Verslaglegging interviews ondernemers

We hebben ondernemers uit de volgende gesproken:

1. Logistiek
2. Makelaardij
3. Detailhandel & horeca en ex-voorzitter VERON
4. Mode & Interieur en bestuurslid Ondernemers Kontakt Arnhem
5. Tuinbouw
6. Industrieelontwerp en techniek
7. Uitzendbranche
8. Recreatie & toerisme
9. Horeca

1.1.1 Sterke punten van economisch Lingewaard

- De ligging van Lingewaard wordt door vrijwel alle ondernemers als een pluspunt ervaren. Lingewaard ligt tussen Arnhem en Nijmegen in en heeft erg goede ontsluitingswegen. Ook de positie tussen Rotterdam en het Achterland (Duitsland) is erg goed.
- De ondernemers in Gendt vormen een sterk collectief, met een grote lokale binding. De ondernemers in Gendt kennen elkaar onderling goed. Gendt kent veel speciaalzaken, deze onderscheidende winkels worden als positief ervaren.
- Huissen kent een prima voorzieningenniveau met ook een aantal leuke horecazaken.
- Olympia geeft aan dat er in de regio veel gevarieerde mensen en arbeidskrachten wonen met verschillende achtergronden en niveaus. Er wordt aangegeven dat Lingewaard bijvoorbeeld relatief veel zakelijke dienstverleners kent, hier zit mogelijk potentie in.
- De gemeente Lingewaard wordt omschreven als een actieve organisatie waar de verschillende initiatieven als zeer prettig worden ervaren. Ook zijn de lijnen naar de gemeente erg kort en is er een directe communicatie mogelijk.

1.1.2 Minder sterke punten van economisch Lingewaard

- De arbeidsmarkt is krap in Lingewaard. Zo is het bijvoorbeeld lastig om hoger opgeleide agrarische medewerkers te vinden. De handjes lukken nog wel, maar de kennis ontbreekt vaak. Dit geldt ook voor technisch geschoolde mensen.
- Momenteel wordt er door bedrijven (te) weinig contact gezocht met kennisinstellingen in de regio (en vice versa). Betuwe on stage is echter een erg goed initiatief. Zorg ervoor dat je nog meer binding creëert met het onderwijs en de studenten.
- De ondernemers geven aan dat de kern in Bemmelsele ondermaats functioneert. Er zijn momenteel haast geen horecazaken aanwezig (iedereen vindt het erg jammer dat Het Wapen van Bemmelsele leeg staat) en er zijn wat bedrijven uit het centrum weggetrokken naar de industrieterreinen. Uiteindelijk zal Bemmelsele (maar ook de wat kleinere kernen) naar een compacter centrum toe moeten werken om zo de leefbaarheid te behouden. Wel oppassen dat je niet zomaar detailhandel of verzorgende bedrijven naar de bedrijventerreinen laat gaan.
- Ondanks het goede contact tussen de gemeente en de ondernemers, geven sommige ondernemers aan dat de gemeente zich nog wat zichtbaarder op mag stellen. Het is juist ook belangrijk om de wat minder actieve ondernemer te informeren. De ondernemers koppelen terug dat ze het fijn vinden als ze

het gevoel krijgen dat ze gehoord worden, iets wat sommige wat minder actieve ondernemers nou niet zo ervaren. Ook moet er gezorgd worden dat een follow-up van een initiatief helder wordt gecommuniceerd.

- Stap als gemeente af van onderhandse aanbestedingen. Het is belangrijk dat je een transparant inkoop- en aanbestedingstraject organiseert. Dit zorgt ook voor binding met de ondernemers.

1.1.3 Kansen, bedreigingen & uitdagingen

- Toekomstige doortrekking van de A15 wordt vrijwel door alle ondernemers als een kans gezien. Lingewaard wordt hierdoor extra aantrekkelijk voor logistieke bedrijvigheid. Verschillende ondernemers beargumenteren dat de vestiging van logistiek meerwaarde kan hebben, maar dat het geen belemmering mag vormen voor de (door)ontwikkeling van het Lingewaardse MKB. Doel is om beide elkaar te laten versterken.
- Als er gekeken wordt naar mobiliteit zijn de ondernemers het eens dat je het verkeer naar de bedrijven zo veel mogelijk moet scheiden van het doorgaande verkeer. Met de uitbreiding van de A15 zal dus ook gekeken moeten worden naar handige toegangswegen richting de afslag van deze snelweg.
- Twee ondernemers pleiten bijvoorbeeld voor een hub langs de snelweg, waarvandaan de ladingen verdeeld kunnen worden en met (energiezuinige en stille) voertuigen de bedrijventerreinen en solitaire locaties in de gemeente bevoorraden kunnen worden.
- De ondernemers op de bedrijventerreinen geven aan dat de onderlinge samenwerking de laatste jaren erg is verbeterd. Zo heeft de Houtakker I & II een BIZ afgesloten en volgt Gendt-Bemmel.
- Voor de gemeente kan parkmanagement een handige tool zijn om nette bedrijventerreinen te creëren. Hierdoor zorg je ervoor dat de ondernemers binding houden met het terrein en zich goed organiseren. Er is door de ondernemers al wel positief gereageerd over de gevelsubsidie.
- Let op met de toekomstige ontwikkeling van NEXTgarden, ligt de focus bij de tuinbouw of zijn er ook andere activiteiten mogelijk? Doe dit altijd in goed overleg.
- Door corona zal een gedeelte van de detailhandel het zwaar krijgen. Vooral omdat de gemeente relatief veel kleine ondernemers kent, deze zullen moeite hebben om het hoofd boven water te houden. Belangrijk is om na lockdown als ondernemer weer onderscheidend te zijn.
- Koppel verblijfslocaties voor toeristen aan horeca en andere activiteiten, biedt arrangementen aan. Lingewaard kent verschillende soorten landschappen (rivier, uiterwaarde, fruitteelt, park Lingezege) en heeft het Fort Pannerden en Kasteel Doornenburg als trekpleisters.
- In Lingewaard is de marktdynamiek hoog, wel geeft onder andere de makelaar aan dat er ook veel aandacht moet zijn voor revitalisering van de bestaande terreinen. Alleen zo houd je de aantrekkelijkheid en marktwaarde hoog. Andere ondernemers ondersteunen dit en noemen o.a. Pannenhuis I & het Velingterrein als voorbeeld.
- Verschillende ondernemers geven aan dat woningbouw belangrijk is voor de economie van Lingewaard. Het zorgt voor binding van arbeidskrachten, draagt bij aan de leefbaarheid/draagvlak voor de centra en de bouw zelf levert werkgelegenheid en economische dynamiek op.
- De inkooppapp is tweemaal voorbij gekomen. Hier gaven de ondernemers aan dat het idee en initiatief erg goed is, maar dat ze zich afvroegen waarom ondernemers of de gemeente dit nu niet verder opgepakt heeft?

1.1.4 Trends en ontwikkelingen zichtbaar in de gemeente Lingewaard

- Ondernemers zijn druk bezig met het thema duurzaamheid in de gemeente. Zo zijn de tuinders die zich op een wat meer solitaire locatie bevinden in het oude herstructureringsgebied aan het zoeken naar mogelijkheden om fossielvrij te telen (is landelijk verplicht). Ook is het bedrijf Lamers Solutions helemaal energieneutraal.
- Ook de thema's circulariteit en energietransitie staan hoog op de agenda van veel ondernemers.
- Meer online winkelen betekent dat er wellicht mogelijkheden zijn om in Lingewaard ruimte te bieden aan stadslogistiek om – naast de eigen inwoners – ook de consumenten in Arnhem en Nijmegen te bevoorraden. Komende jaren wordt immers een flinke groei in deze logistieke tak verwacht.

- Voor de Lingewaardse kernen betekent de verdere groei van online winkelen dat sommige winkels verdwijnen en hiervoor ook geen nieuwe in de plaats komen. De centra zullen compacter, veelzijdiger (andere publiekstrekkende functies, wonen, kleinschalige bedrijvigheid) en aantrekkelijker (bijv. meer groen, impuls openbare ruimte) gemaakt moeten worden.

1.1.5 Aandachtspunten om mee te nemen

- Bereik ook de 'bescheiden' ondernemer. Het is belangrijk dat de gemeente iedereen goed in beeld heeft, om zo met iedereen goed samen te kunnen werken.
- Let op de bestaande bedrijventerreinen, zorg dat deze onderhouden blijven.
- Kijk goed wat de doortrekking van de A15 voor de toekomst betekent.
- Lingewaard mag zich meer profileren op het gebied van recreatie, niet te bescheiden!

1.2 Gespreksverslagen

We hebben ondernemers uit de volgende gesproken:

1. Logistiek
2. Makelaardij
3. Detailhandel & horeca en ex-voorzitter VERON
4. Mode & Interieur en bestuurslid Ondernemers Kontakt Arnhem
5. Tuinbouw
6. Industrieelontwerp en techniek
7. Uitzendbranche
8. Recreatie & toerisme
9. Horeca
10. Brede ondernemerssessie

1. Logistiek

Sterke punten van economisch Lingewaard

- De omsluiting van de gemeente: De gemeente ligt erg gunstig tussen Rotterdam en het achterland (Duisland en verder). Multimodaal vervoer is hierbij erg belangrijk (weg, spoor en water). Ook op regioniveau is de ligging tussen Arnhem en Nijmegen erg goed.
- De arbeidsmarkt is in potentie erg goed, beter dan bijvoorbeeld de arbeidsmarkt in Rotterdam. Aan de ene kant heb je wel last van werkgelegenheid die wegtrekt naar de steden Arnhem en Nijmegen, maar aan de andere kant kunnen de instellingen in deze steden (HAN-Radboud Universiteit) ook weer zorgen voor potentiële werkgelegenheid. Belangrijk is om binding te houden met deze kennisinstellingen.
- De gemeente Lingewaard is actief naar lokale ondernemers toe. Onder andere de themabijeenkomsten helpen om het contact goed te onderhouden.

Mindere punten van economisch Lingewaard

- Allemaal iets te behouden.
- Op Houtakker zijn vrijwel alleen maar kleine panden aanwezig (checken), weinig logistieke aantrekkingskracht.

Kansen/uitdagingen/bedreigingen

- Door de goede infrastructuur & ligging liggen er kansen in de logistieke sector. Voornamelijk in Bemmelen en Huissen. Dit gaat enerzijds over de logistieke bedrijven die leveren aan de steden zoals Arnhem en Nijmegen (denk aan een Jumbo thuisbezorg). Maar eventueel ook een nieuwe logistieke hotspot voor de wat grootschalige logistiek. Hendriks geeft aan dat niet alles XXL-logistiek hoeft te worden (geen DHL's), maar dat de gemeente wel open moet staan voor wat grootschaligere logistiek (4 a 5 hectare). Het liefst ziet Hendriks een combinatie tussen grote en kleine bedrijven (hoofdaannemer/sub-aannemer). De grotere logistiek kan prima gepositioneerd worden langs de snelweg, dit kan ook voor een stukje PR worden gebruikt. Het is ook van belang om voorbereid te zijn op de doortrekking van de A15, anders wordt er achter het net gevestigd.

- De tuinbouw is flink gegroeid op NEXTgarden, de industrie is daarentegen niet veel verder gegroeid. Mogelijk liggen er kansen voor logistieke bedrijven. Eventuele link met agrofood. Wel oppassen waar de scheidslijn ligt, ligt politiek gevoelig. Als er een eventuele overgang plaats gaat vinden van tuinbouw naar industrie moet dat op een nette manier.
- De behoefte is erg groot in de gemeente. De locatiedynamiek is erg hoog.
- Door het tot op heden nog niet doorgaan van de doortrekking van de A15, stopt de ontwikkeling in de regio. Als dit doorgaat biedt dit juist kansen, hier moet je als gemeente echter wel op voorbereid zijn.
- De logistiek zorgt voor relatief veel werkgelegenheid in de gemeente.
- Er moet opgepast worden dat niet alle centra autoluw worden gemaakt. De winkels moeten ook bevoorraad worden, dit kan echter wel in een kort tijdsbestek. Er wordt ook al steeds meer ontwikkelingen zichtbaar voor stille voertuigen.
- Bij het aantrekken van logistieke bedrijvigheid hoort ook het faciliteren van parkeervoorzieningen om zo de overlast tot een minimum te beperken. Hierbij is het verstandig om de samenwerking met de provincie op te zoeken.
- Samenwerking met de regio is van belang om sommige dingen waar te maken. Zo is de samenwerking met Overbetuwe al redelijk op peil.

Wat nog meegeven?

- Lingewaard mag meer durf tonen en zich nog wat proactiever opstellen. De gemeente mag de bedrijven directer benaderen. De gemeente moet namelijk wel weten wat er in de gemeente speelt.
- Samenwerking met de kennisinstellingen mag en kan intensiever.
- Bij het economisch beleid hoort ook het woonbeleid. Door de woningbouw te stimuleren kan je mede zorgen voor eigen werkgelegenheid. Welk soort woningen bouw je en welke werkgelegenheid ga je daarmee aantrekken?
- Goede winkelgebieden helpen ook voor een goede leefbaarheid, hierbij hoort ook voldoende parkeervoorzieningen bij.

Trends en ontwikkelingen

- Bij logistieke ontwikkelingen horen ook duurzaamheidsontwikkelingen. Zo is het verstandig om laadpalen te faciliteren of de ontwikkeling van waterstof in ogenschouw te nemen.
- Robotisering heeft een directe invloed op de werkgelegenheid. Door deze trend zijn er meer mensen met vakkennis nodig. Het is dan al helemaal ideaal dat deze werknemers ook in de gemeente gaan wonen.

Ter illustratie

- *In Valburg zijn ze momenteel bezig met het maken van een trailstation, hier is de LEC ook bij betrokken.*
- *Het vervoer over het water is ook in ontwikkeling, zo zijn Nijmegen en Duisburg aan het kijken hoe ze de scheepvaart beter kunnen inrichten.*
- *In Park15 staan een aantal grote dozen, deze kunnen mogelijk ook langs de Betuwelijn liggen.*
- *Park Zevenpoort is bijvoorbeeld erg goed gesitueerd, planologisch is dat erg goed georganiseerd.*
- *Voor truckparking is Knooppunt 28 een goed voorbeeld.*

2. Makelaardij

Sterke punten van economisch Lingewaard

- Er is nog best veel ruimte beschikbaar in de gemeente Lingewaard om bedrijvigheid aan te trekken.
- Er zijn erg korte lijnen met de gemeente, ook is de gemeente betrokken bij het bedrijfsleven.
- De onderlinge verbondenheid in de gemeente is erg sterk. Dit komt ook door het deels dorpse karakter wat Lingewaard heeft.

Kansen/uitdagingen/bedreigingen

- Het is een afweging of je ervoor kiest om bedrijfsruimte aan de randen van bestaande terreinen te realiseren of dat je ervoor kiest dat je de bestaande gebouwen opknaapt. Als er te veel ruimte is voor

nieuwbouw dan zullen de bestaande gebouwen in de huidige vorm blijven bestaan en heb je kans op verloedering.

- In Arnhem ziet Van der Doe de wet van de remmende voorsprong optreden. Het is dus ook belangrijk om te blijven vernieuwen zodat je voorraad moderniseert, maar dat je ook weer niet te makkelijk gronden uitgeeft.
- Parkmanagement is ook erg belangrijk om nette bedrijventerreinen te creëren.
- Zorg dat je genoeg plek hebt voor werklocaties, lokaal blijft belangrijk. Wellicht zijn een aantal iets groter logistieke bedrijven wel een oplossing.
- Voor specifiek bedrijfsunits moet je een gezonde balans zien te vinden. Aan deze seriematige geschakelde units zitten wel wat risico's, zo zitten er van starters in en zonder VVE kan er verloedering ontstaan. Je hoeft ook niet het hele perceel te bebouwen, zo laat je ook nog wat ruimte over voor groen. Je kan als gemeente hierin proberen te sturen.
- Er mag best wel wat voorraad beschikbaar zijn in de gemeente, anders kan niemand meer groeien of verhuizen. Ook hoeft je niet altijd maar grond uit te geven, om zo de druk te houden op de bestaande markt wat revitalisering ook weer gemakkelijker maakt.

Wat nog meegeven?

- Als gemeente is het van belang dat je de regie houdt op een bedrijventerrein. Zo zorg je dat de ondernemers binding houden met het terrein en zich goed organiseren. Een BIZ werkt bijvoorbeeld erg goed, de ondernemers voelen zich dan ook daadwerkelijk verantwoordelijk.
- Je kan als gemeente best wel wat aanvullende eisen stellen aan de voorkant als het gaat om duurzaamheid, vergroening.
- Winkelruimtes kan je veel meer gebruiken als balieruimtes en zorgruimtes. Het belangrijkste in een centrum is dat er levendigheid is. Zo moeten bijvoorbeeld tandartsen of bibliotheken in het centrum gevestigd zijn. Op de bedrijventerreinen raak je het toch wel kwijt, het is juist belangrijk dat dit soort bedrijven in de centra zitten.
- De gemeente moet zorgen dat beleid maken voor de lange termijn, aangezien ondernemers alleen aan de korte termijn denken. Goed afstemmen wat je aan de markt over kan laten.

Trends en ontwikkelingen

- De circulaire economie vraagt veel ruimte aan bedrijven, dit is dan ook een nieuwe toekomstige markt. Van der Doe geeft aan dat je circulaire economie o.a. lokaal moet regelen en faciliteren, hier moet je als gemeente niet bang in zijn en moet je doorpakken.
- Voor de energietransitie is het van belang dat je voorbereid bent. Zorg bijvoorbeeld voor voldoende aansluitingsmogelijkheden voor laadpalen. Ook stelt de BENG al veel eisen aan nieuwbouw, ondanks dat de ondernemer voor deze kosten moet betalen komt dit vaak wel goed.
- In de steden is het belangrijk om steeds meer wonen en werken te vermengen. Ook moet je als gemeente niet willen dat je al het kantoorvastgoed weg doet, hier blijft toch nog wel een vraag naar zijn in de toekomst (bijv. in Oosterbeek).

Ter illustratie

- *In IJsseloord 2 hanteren zie het landlord principe. Dit zijn voor het merendeel privé kavels, maar omdat het er nog zo goed uit ziet houdt de vastgoed z'n waarde goed vast.*
- *In Elst (de Aam) hebben succesvol units gerealiseerd. Hier hebben ze ook wat grotere units geplaatst voor bedrijven die in hun tweede fase van hun leven zitten.*
- *Bewondering voor Martin Bulters (voorzitter van de ondernemersvereniging op de Houtakker)*

3. Detailhandel & horeca – voormalig voorzitter Veron

Sterke punten van economisch Lingewaard

- De bereikbaarheid van Lingewaard is erg goed, ook richting de toekomst als de A15 wordt doorgetrokken. Lingewaard heeft een mooie omgeving en een mooi woon- en werkklimaat.
- Er is in principe voldoende ruimte om je te vestigen in de gemeente.

- De marktdynamiek in Lingewaard is hoog, er worden veel percelen verkocht.
- De stuwende bedrijven in Lingewaard hebben een aantrekkende werking voor faciliterende bedrijvigheid.
- De gemeente Lingewaard voert een constituent beleid. Er wordt bijvoorbeeld weinig onderscheid gemaakt in de behandeling van verschillende cases.
- Lingewaard kent veel verschillende soorten natuur (uiterwaarde, dijken, Linge).

Mindere punten van economisch Lingewaard

- De bereikbaarheid is tevens ook een knelpunt. Zo is de afslag van de huidige A15 richting Bemmeler (Houtakker) goed ingericht, maar zie je richting Huissen en het Agropark dat het druk is op de wegen. Dit komt gedeeltelijk door het feit dat op het Agropark en het Pannenhuis ook wat transport gevestigd is.
- Ondernemers in Lingewaard hebben niet altijd weet van elkaar, ze kennen elkaar slecht. VERON wilt hier de verbindende factor in zijn en bedrijven met elkaar in contact laten komen. De gemeente moet volgens Creemers hier ondersteunend in zijn. De wil is er volgens Creemers wel, maar uiteindelijk creëert de gemeente juist een remmende werking. Het ambtelijk apparaat is nog helemaal juist afgestemd qua rolverdeling tussen de gemeente en de ondernemers.
- Op het Pannenhuis I, het industrieterrein in Gendt, het Veilingterrein en de Houtakker moeten gerevitaliseerd worden. De uitstraling loopt achter met het soort bedrijven wat er is gevestigd.
- De samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen is onvoldoende. Het is juist van belang dat er door verbeterde samenwerking meer maatwerk georganiseerd kan worden.

Kansen/uitdagingen/bedreigingen

- Lingewaard, en dan in het bijzonder Pannenhuis, de Houtakker en het Agropark kan nog aantrekkelijker worden gemaakt deze bedrijventerreinen goed ontsloten worden.
- Zorg voor een juiste verdeling tussen grote en kleine bedrijven in de gemeente. De grote bedrijven zijn in staat om overkoepelend te kijken en kan op deze manier het mkb in de gemeente steunen.
- De bedrijventerreinen in de gemeente hebben een hoge potentie. Juist de uitstraling is erg van belang. Vooral op het Pannenhuis zijn nog ontwikkelingen mogelijk, er is hier ook nog uitgeefbare grond beschikbaar.
- Er mag meer aandacht besteed worden aan de Hoek Gendt-Bemmeler, hoe deze kernen betrekken bij de groei in Huissen?
- Op het gebied van retail presteren de kernen in Lingewaard verschillend. Zo is Gendt-Doorneburg bezig met behouden van de eigen middenstand en heeft het een goed en divers voorzieningsniveau. In Bemmeler is de inrichting van het centrum minder goed. Hier zijn veel hobbymatig gedreven winkels aanwezig die voor weinig creativiteit zorgen. In Huissen is het centrum redelijk authentiek, maar een knelpunt is dat hier relatief weinig parkeervoorzieningen aanwezig zijn.
- Op het gebied van recreatie en toerisme is er nog wel een slag te slaan in de gemeente Lingewaard. Lingewaard mag zich nog meer profileren. Ondernemers stimuleren om hier actief op in te zetten.
- Zorg dat je aantrekkelijke gemeente blijft voor het aantrekken van werkgelegenheid. Bedrijven hebben een positieve uitwerking voor een gemeente. Intensieve bedrijven zorgen voor meer werkgelegenheid.

Wat nog meegeven?

- Laat VERON het overkoepelende orgaan zijn dat het aanspreekpunt van de middenstand gaat worden. Faciliteer de VERON hierin, de VERON kan de ondernemers onderling verbinden. Wijs een relatiebeheerder aan en koppel deze aan bedrijven om zo korte lijnen te creëren.
- Houdt de mobiliteit in de gaten. Zorg dat vervoersstromen tussen bedrijven en inwoners niet te veel botsen.
- Samenwerking is van wezenlijk belang om economisch te kunnen groeien. De uitgifte van de industrieterreinen blijft volgens Creemers de aankomende jaren nog wel goed gaan. De grootste uitdaging zit hem in het feit dat alle partijen goed met elkaar kunnen samenwerken (grote bedrijven – mkb – kennisinstellingen – gemeente). De gemeente kan zorgen voor een actieve ondernemersgeest (iets wat nu soms nog ontbreekt).

Trends en ontwikkelingen

- De gemeente Lingewaard kan zich nog meer profileren op duurzaamheid. Duurzaamheid staat al erg hoog in het vaandel, maar dit mag nog meer uitgesproken worden. Duurzaamheid zou een van de speerpunten kunnen zijn van de toekomst.
- De automatisering heeft tijdens corona weer een enorme vlucht gemaakt. Een idee zou zijn om een algemeen platform op te richten waar de distributie geregeld kan worden.

Ter illustratie

- Het industrieterrein in Elst ziet er goed verzocht uit met een nette aankleding.
- Hans Geveling is erg actief in het vastgoed in o.a. Gendt, waardoor er daar veel mogelijk is.
- Pim Scheperkamp is de eigenaar van de Jumbo in Bemmelen, een actief ondernemer.
- Richting Tiel (Geldermalsen/Heteren) hebben ze erg goed invulling gegeven aan de marketing van de vele fruitbedrijven in de regio.

4. Mode & Interieur en bestuurslid Ondernemers Kontakt Arnhem

Gemeentelijke dienstverlening

- In Lingewaard is nog wel een verbetertraject aanwezig in het ambtelijke apparaat. Dit zit voornamelijk in het feit dat de gemeente Lingewaard geen heldere en transparante aanbestedingstraject heeft. Nu worden er vaak nog onderhandse aanbestedingen gedaan
- Rol van ODRA interessant.
- Het echt doen is wat anders, ondernemers begrijpen niet altijd dat ambtenaren gebonden zijn aan regels.
- Wethouder doet ontzettend haar best, doet het goed. Verbetertraject zit in inkoop en aanbestedingstrajecten (nu niet transparant). Voor gewone ondernemers niet helder altijd helder. De moeilijkheid zit in het feit dat er weinig capaciteit is; bijvoorbeeld geen faciliteit voor een website.
- Wel 1x per jaar een soort bijeenkomst faciliteren, dat doet de gemeente goed.

Cultuur

In Lingewaard is de cultuur anders dan in Arnhem. Onderlinge verbondenheid is er niet in Lingewaard. Je hebt elkaar allemaal wel nodig. In Arnhem merk je veel meer dat bij de ondernemersverenigingen (OKA), de mensen elkaar kennen dat zaken gunnen.

Economische locaties

Gemeente moet niet alles op de industrieterreinen zetten. Mooie karakteristieke panden bestemmen voor winkels. Er moet wel een zekere samenhang zijn in het dorp, binnen een straal van een paar kilometer.

Woonwinkels zou je uitstekend in mooie boerderijen kunnen hebben. Niet alles perse op een industrieterrein.

Houtakker niet heel gezellig om te winkelen. In Huissen zit bijvoorbeeld aan de voorkant Janssen totaalwonen, en daarachter autobedrijven. Op de Houtakker worden ook een paar winkels neergezet, daarmee haal je de winkels uit het dorp. Dat moet je niet willen. Gebruik vooral de bestaande panden in de dorpen voor de winkels.

Gemeente Lingewaard moet een consistentere beleid hebben op goede horeca in het dorp. Horeca meer vestigen in de dorpen i.p.v. de randgebieden.

Huissen is redelijk dood, winkels weggetrokken die in de buitengebieden gaan zitten. Dan hou je alleen de kleine winkels over. In Huissen is het aanbod horeca wel best heel goed. Bemmelen, marktplein andersom en winkelstraat heel compact. Weinig aan te doen. Voor de toekomst over nadenken, compacte centra. Het wapen van Bemmelen staat leeg. Dat is wel bepalend in het dorp.

Gendt genereert wat meer toeristen. In Bemmelen is dat niet zo.

Lingewaard is heel mooi, maar Arnhem en Nijmegen zitten er omheen. Aanbod is niet heel groot en de locaties niet heel spannend.

Bereikbaarheid

Niet doorgaan a15 heeft negatieve gevolgen. Er zou gemonitord moeten worden hoeveel vrachtverkeer in Lingewaard rijdt. Zo veel mogelijk uit de kernen weren.

Bedrijventerrein op de Houtakker, toegangspoort tot Lingewaard. Een hub maken, met elektrisch vervoer. Zo veel mogelijk elektrisch gaan voorzien. Met name voor de logistiek. Ontwikkeling bij a15 met industrieterrein er omheen, vrachtverkeer daar verzamelen en van daaruit distribueren.

Arbeidsmarkt:

Gemeente werkt samen met werkgeversservicepunten. Maar daar is bijvoorbeeld Arnhem ook al verder in. Rol voor de gemeente om te uitruil van personeel te faciliteren.

Tekort aan mensen die met de handen werken. Samenwerken met het ROC hiermee aan de slag.

Vrij weinig zakelijke dienstverlening, juist maakbedrijven en transportbedrijven.

Samenwerking

Gemeente moet veel meer samenwerken met ondernemersverenigingen.

Introduceer bedrijven gelijk bij de verenigingen.

Specifiek loket voor ondernemers. Werkhouding moet anders en beter, klantvriendelijk omgaan.

5. Tuinbranche

Tuinder in het 'oude herstructureringsgebied' Next Garden deel.

Herstructurering landbouw, innovatieve glastuinbouw, enthousiaste ondernemer die blijft investeren in innovatie. Snijbloemenkwekerij.

Wet en regelgeving

Nu wel pas op de plaats maken door overheidsbeleid (fossielvrij telen), voor een solitair gelegen bedrijf is dat erg lastig. Daardoor remt dit onze ontwikkeling (er is nog geen duurzame oplossing voor). Biomassa is daarbij vooral een tijdelijke oplossing. Warmte-koude oplossingen wel in beeld, maar terugverdientijd is heel lang.

Dienstverlening

Najaar 2020 overleg gehad met gemeente en met andere kwekers om te spreken over de kosten om warmtenet in oude herstructureringsgebied te leggen. Is tot op heden nog niets mee gedaan. Zijn wel zaken die dan blijven liggen, dat wordt niet teruggelengd naar ondernemers. Daarbij is 'nee' ook een antwoord en kunnen we wel verder. Dit geldt niet alleen voor ons bedrijf maar ook voor andere bedrijven in dit gebied. Geeft bijvoorbeeld ook meer vertrouwen voor bedrijfsopvolging (veel oudere ondernemers).

Als tuinbouwondernemer zijn we erg goed ondersteund door gemeente de afgelopen jaren. Zowel op RO gebied als ook bijvoorbeeld op het gebied van subsidies voor innovatie en manuur vanuit de gemeente om daar aan bij te dragen. Het projectbureau is daar echt een succesfactor in gebleken, via het projectbureau worden ondernemers min of meer bij de hand genomen. Ook uitstraling wordt steeds beter door o.a. samenwerking met gemeente.

Organisatiegraad

Aantal jaren geprobeerd om nog wat leven in dit gebied te krijgen. Ook ondernemers hier die al vast voorsorteren op uitbreiding. Maar tegelijkertijd ook veel oude ondernemers die niet langer investeren in innovatie, dan zal het bedrijf dus ook onverkoopbaar zijn. De groep ondernemers die op tuinbouw afhaakt wordt steeds groter à dus dan worden er al snel naar andere functies gekeken. Ondernemers op Bergende hebben de neus wel dezelfde kant op staan, gaan vaak net even iets sneller dan gemeente.

Er wordt onderscheid gemaakt bij tuindersgebieden: intensivering en extensivering. Intensivering mag gemengd worden, extensivering blijft tuinbouw. Ondernemer zit op intensiveringsgebied (t Zand) en transformeert om hen heen hier en daar wat meer naar wonen.

Bereikbaarheid

Bereikbaarheid is sterk verbeterd door bijvoorbeeld nieuwe weg. Transport hoeft niet meer door een woonwijk. Enig punt dat lastig is, is dat er op nog geen enkele routeplanner de nieuwe weg wordt aangegeven.

Centra en toerisme

Veel dorpen Angeren, Gendt, Doornenburg zijn wel erg leuk maar je komt er alleen als je er moet zijn. Anders niet echt bereikbaar. Park Lingezegeen begint wel echt een gestalte te krijgen. Campings dragen zeker wel bij aan bestedingen bij terrasjes hier maar ook de lokale slager bijvoorbeeld. Daar stopt het vervolgens ook wel, dat past ook bij deze omgeving. Een hotel toevoegen zou wel een forse meerwaarde leveren voor ons gebied. Als inwoner van Gendt ga ik in Huissen op terras zitten of uiteten.

Arbeidsmarkt

Hoger opgeleide agrarische medewerkers zijn lastig te vinden. De handjes lukken meestal wel maar de kennis ontbreekt juist vaak. Veel kan ook wel via adviseurs worden binnen gehaald, maar is lastig te binden. Erg lastig om te moeten constateren dat het op termijn bijna alleen nog maar lukt met arbeidsmigranten. Ook daar veel gedoe mee, bijvoorbeeld huisvesting erg lastig. Ook veel seizoensarbeid. Automatisering is bij 'snijbloementeelt' en 'glasgroententeelt' bovendien erg lastig.

6. Industrieel ontwerp & techniek

Centra

Zorg dat er voldoende woningen worden gebouwd en dat voor voorzieningen ook voldoende draagvlak is. Dit zorgt ook voor voldoende winkeliers in de omgeving. Daar worden ook vaste contracten gegeven en goed betaald, en niet enkel scholieren in bijvoorbeeld in de supermarkt.

De winkeliers die er zitten zijn wel erg sterk in Gendt, met een sterke lokale binding (chocolaterie, ijssalon, wijnhandel, etc.). Maar er is een grotere behoefte dan enkel luxe artikelen.

Als het dorp bloeiend is, heb je ook mensen in de buurt (blijvend) wonen.

Arbeidsmarkt

Technisch bedrijf en moeilijk om mensen aan te nemen (ook sociaal ondernemen). Meer verbinding zoeken met bijvoorbeeld het ROC of school in Bommel.

'Betuwe on stage' à komen leerlingen rondkijken etc.

Dienstverlening

We zijn vaak te vroeg met innovatie voor gemeente, subsidies komen vaak pas later daarom hebben wij het al ontwikkeld en dan pas gaan subsidies in.

Communicatie is echt flink verbeterd vanuit de gemeente. Sinds er wat nieuwe mensen zitten is de communicatie flink verbeterd. Open communicatie en meedenken vanuit de gemeente is van groot belang. Overheid weet de randvoorwaarden en kunnen dus faciliteren. Vereenvoudigen van procedures is wel wat gemakkelijker.

Innovatie en samenwerking

Een paar ondernemers hier zorgen uit eigen bedrijfsvoering voor vernieuwing en NE. Bijvoorbeeld ijsbuffer/ijssemmer (omzetten van water naar ijs, zit net zo veel energie in als van warm water naar kookpunt). Kou opslaan in ijskelder, warmte die uit de energie komt wordt gebruikt voor vloerverwarming. De rest blijft wat achter. Nu bij nieuwe gevelsubsidie wel veel nieuwe bedrijven die dit vragen (vooral ook omdat dit een wat verouderd terrein is).

Onderling elkaar helpen is wat moeilijker nu met corona, vaak wat moeilijker bespreekbaar. Wellicht gezamenlijk een potje maken voor bedrijven die het nu moeilijk hebben.

We werken wat weinig samen met andere bedrijven. Paar kleine projecten wel samen gedaan met collega's.

BIZ en KVO opgericht, dat is wel heel positief. Op het terrein wel veel samenwerken, is vooral aan de sociale kant (niet zozeer vanuit de zakelijke kant). 1 à 2x per jaar bij elkaar komen om te weten wat je buurman doet.

Next Garden heeft bijvoorbeeld veel warmte nodig, waarom zetten we er bijvoorbeeld geen datacenter naast om warmte door te geven. In ieder geval meer aandacht voor warmte uitwisseling.

Bereikbaarheid

Bereikbaarheid is wel een issue bijvoorbeeld in Huissen, dit is wel verbeterd de afgelopen jaren. Dit is een behoorlijk afgesloten gebied tussen de rivieren in. Dus als er één vervoersas uitvalt, dan ben je zo een uur langer onderweg.

'Gendt vooruit' is druk bezig met fietsroutes verzorgen zodat mensen ook de dorpen ingaan om wat meer te besteden in de dorpen. Promoten van de omgeving is hier ook onderdeel van. Fietsroutes door en rondom Lent, Huissen, Doornenburg, Gendt, en vooral dan de dorpen intrekken.

7. Uitzendbranche

Woonachtig in Haalderen. Kent de gemeente erg goed als bewoner en als ondernemer. Is ook in de gemeente/regio actief met haar uitzendbureau.

Arbeidsmarkt

- Ondernemers en gemeenten willen vooral lokaal ondernemerschap stimuleren, dat is erg prettig en goed uitgangspunt.
- Statushouders/uitkeringsgerechtigden: voor gemeente lastig om mensen meer aan het werk te krijgen. Duurt erg lang (maar dat geldt voor meer gemeenten).
- Jumbo DC definitief gesloten en naar Nieuwegein vertrokken. Markt voor logistieke arbeidsmarkt was erg verzadigd qua logistieke uitzendkrachten maar is door vertrek van deze grote speler wel weer wat verbeterd.
- Lingewaard heeft veel meer teamleiders en zakelijk dienstverleners bijvoorbeeld dan voorbeeld handjes.

Woningmarkt

Kansen liggen er vooral door de locatie tussen Arnhem en Nijmegen in. Zorgt dus voor grote druk op woningmarkt maar betekent ook dat veel gevarieerde mensen/arbeidskrachten er wonen met verschillende achtergronden en verschillende niveaus.

Dienstverlening

Paar jaar geleden al heel goed een app ontwikkeld voor inkoopbeleid. Lokale ondernemers kunnen in aanmerking komen voor lokale aanbestedingen. Zorgt voor goede onderlinge verbondenheid. Maar daarna strand het vaak. Vaak hele mooie ideeën, iedereen enthousiast maar dan strand het toch (of komt te weinig uit). Dat geldt voor zowel gemeente als ondernemers, blijft dan toch liggen. Hoe kunnen we dit verbeteren?

- Begint bij inzicht krijgen in alle initiatieven die er zijn.
- Vervolgens de ondernemers met elkaar in verbinding brengen (en dan niet enkel de hardst roepende partijen maar ook de wat introvertere/bescheidene ondernemers. Ondernem Betuwe app helpt daar goed bij).

Gemeente buigt wel erg goed mee in veranderende omstandigheden in de markt. De individuele personen zijn heel behulpzaam en actief, dat is erg positief. Dus ligt ook bij de ondernemers om daar goed gebruik

van te maken. Bijvoorbeeld ook bijdragen aan die inkooppapp, zo kun je als ondernemers onderling ook heel goed elkaar helpen/diensten afnemen.

Actieve ondernemers weten gemeente heel gemakkelijk en goed te bereiken, maar de 'stille' ondernemers zien of horen we nog te weinig.

Centra

Bemmel is erg knus, kneuterig en gezellig. Basiswinkels allemaal prima en wat boetiekjes, opticien. Is ook niet te veel maar voor mij helemaal prima. Ik hoop wel echt dat de horeca het goed overleefd en zelfs nog wat uitbreidt. Wel heel veel friettentent maar te weinig leuke 'uiteten' plekken (enkel een Italiaan en dan houdt het wel een beetje op verder enkel buiten Bemmel, nu ook het Wapen van Bemmel weg dat is erg jammer). Zou mooi zijn als dit nog wat uitgebreid wordt. Dan ga ik vaak naar Huissen of Elst.

Wordt veel georganiseerd op sportgebied dat is erg fijn, zeker ook nu tijdens Corona. Goed dat dit wordt gestimuleerd. Erg positief.

We hoeven niet altijd iets nieuws te bedenken maar het vooral zaak om de goede ideeën die er zijn beter benutten en uit te werken.

8. Recreatie & toerisme

Sterke punten van economisch Lingewaard

- De ligging van Lingewaard is erg gunstig. Het is een mooi ingesloten gebied met grenzen door de rivieren en een weg richting Arnhem & Nijmegen.
- De diversiteit in het winkelaanbod is erg goed. Zo zijn er verschillende speciaalzaken en kent bijv. Gendt een aantal jonge ondernemers. Door deze speciaalzaken kunnen ondernemers in Gendt onderscheidend zijn.
- Bereikbaarheid is in Lingewaard erg goed, via de grote wegen zijn de kernen makkelijk te bereiken.
- In Gendt hebben 2 ondernemers een initiatief opgepakt om een samenwerking vorm te geven, om zo elkaar goed te kunnen ondersteunen.
- Het horecaniveau is voldoende, vooral in de hoek van Gendt-Doorneburg. Wel is het verstandig om altijd opties open te houden voor een verruiming van het horeca-aanbod in het buitengebied.

Mindere punten van economisch Lingewaard

- Op het gebied van recreatie en toerisme mist er nog een juiste vorm van samenwerking met de buurgemeenten/regio. Dit is juist van belang omdat Lingewaard qua landschap niet uniek is, de streken gaan verder dan de gemeentegrenzen. Zo lijkt Lingewaard en Overbetuwe erg op elkaar, deze zouden op dit vlak kunnen gaan samenwerken. Er wordt nu nog te weinig geprofileerd.

Kansen/uitdagingen/bedreigingen

- De doortrekking van de A15 zal een storende factor zijn voor recreatie en toerisme. De doortrekking zal zorgen voor de aantrekkelijkheid van bedrijventerreinen, maar zal dus ook zorgen voor meer verkeersbewegingen.
- Voorzieningen in een gemeente zijn een verlengstuk voor de toerist die verblijft in de gemeente. Je hebt hiervoor ondernemers nodig die hun nek durven uit te steken. Ook moeten de ondernemers onderling goed contact hebben. Zo geeft Cornelissen aan dat hij goed contact heeft met de ondernemers in de kern Gendt, maar ook met de fruittelers in het buitengebied. Deze fruittelers hebben bijvoorbeeld een winkel aan huis, waar toeristen graag langsfietsen.
- Ondernemers onderling hebben elkaar nodig, zo heeft Cornelissen een kleine informatiegids om zo de toerist bekend te maken met de mogelijkheden in de gemeente.
- De daadkracht van de ondernemers is erg belangrijk, deze wordt ook wel steeds beter. Volgens Cornelissen zijn er nog wel genoeg initiatieven, zo is er onlangs een nieuwe uitbater gekomen van het grand café in Gendt.

- Lingewaard heeft genoeg toeristische trekpleisters (rivier/fruitteelt etc.), er liggen nog kansen in de organisatie van bijv. het Regionaal Bureau Toerisme. Lingewaard mag meer aan gebiedspromotie doen.
- Arnhem en Nijmegen ziet Cornelissen niet als bedreiging als het gaat om recreatie en toerisme. Deze pendelstroom werkt beide kanten op.

Wat nog meegeven?

- Groei in de toeristische sector is altijd welkom, maar wel kleinschalige groei! Cornelissen ziet niets in een grootschalig vakantiepark, laat bestaande bedrijven eventueel wat uitbreiden. Parken van 30-40 gasten is prima, maar ga niet voor parken met meer dan 100-200 plekken. Lingewaard moet zich juist vooral focussen op de diversiteit. Wel is het van belang om ook verblijfsrecreatieve zaken uit te breiden (zoals een B&B).
- Wel is het opletten dat je niet te veel groen gebruikt voor economische bedrijvigheid.
- Het contact met de lokale ondernemers gaat zagezegd prima, de gemeente kan eerder nog een slag slaan in de verdieping van deze samenwerkingen dan in de verbreding. Wat je hebt qua ondernemers en initiatieven moet van goede kwaliteit zijn.
- Ook voor de kleinere kernen is het van belang om de leefbaarheid op peil te houden.
- Je kan voor de woningbouw ook kiezen voor de kleinere kernen, dit mag ook hoogbouw zijn om uitbreiding te voorkomen.

Ter illustratie

- *De Betuwe is een naam die aan deze omgeving is gehangen, maar mensen hebben hier nog helemaal geen beeld bij. Je moet iets hebben om Lingewaard op de kaart te zetten, denk bijvoorbeeld aan bebording die het Regionaal toerisme bureau Rivierenland wel bij Tiel heeft geplaatst.*
- *De gemeente heeft nu een aantal gratis camperplaatsen gerealiseerd. Vanuit de branche wordt hier tegen verzet. Dit had, volgens Cornelissen, overgelaten moeten worden aan de branche. Zo kunnen andere ondernemers niet meer concurreren als het gaat om camperplaatsen.*

9. Horeca

Sterke punten van economisch Lingewaard

- O.a. Gendt kent verschillende speciaalzaken die onderscheidend zijn.
- De gemeente doet z'n best om initiatieven te organiseren voor de ondernemers.
- De kernen in Lingewaard zijn goed bereikbaar. Met de komst van de A15 kan Lingewaard economisch profiteren.

Mindere punten van economisch Lingewaard

- Horecaniveau in Bommel ondermaats, heeft invloed op de aantrekkingskracht van deze kern.

Kansen/uitdagingen/bedreigingen

- Na de corona zal de detailhandel en de horeca het moeilijk hebben. De gemeente kan hier een rol in spelen door ondernemers te faciliteren en waar nodig te stimuleren. Maar uiteindelijk zijn het toch de ondernemers die het zelf moeten regelen.
- De centra in Huissen en Bommel kan compacter gemaakt worden om zo de leefbaarheid te waarborgen. De inwoners gaan ook winkelen in deze kernen, maar daarom is het juist van belang om de horeca op peil te houden. In Huissen is er wel een breed aanbod van de horeca, in Bommel is dit wel een knelpunt en zijn er geen onderscheidende horecazaken aanwezig. Hoe haal je de horeca weer terug naar deze kern?
- In Gendt zijn veel ambachtelijke zaken aanwezig, deze blijft wel een zekere bestaansrecht houden.
- Qua logistiek liggen er kansen om langs de A15 een aantal logistieke bedrijven te realiseren. Goede balans vinden tussen xxl-logistiek en andere kleinschaligere bedrijvigheid. Oppassen dat je niet de boot mist als hier nog niet over nagedacht wordt.
- Inzetten op een juiste combinatie tussen grote en kleine bedrijven. De grote bedrijven zorgen voor relatief veel werkgelegenheid en soms kan je als gemeente de kleinere bedrijven niet overeind houden.

- De samenwerking met de ondernemers is in de basis goed. Wel worden initiatieven niet altijd gevonden door de bedrijven, omdat de ondernemers zich niet altijd met de initiatieven identificeren. Ook de samenwerking met de ondernemers onderling kan wel wat beter, zo kan de dekkingsgraad wel omhoog.
- De komst van een centrummanager is belangrijk. De meerwaarde moet nog blijken, maar inzet is prima.
- Je moet op het gebied van Toerisme en Recreatie jezelf goed profileren, een promofilmpje wat de gemeente heeft gemaakt werkt hierbij.

Wat nog meegeven?

- De gemeente kan meer op zichtbaarheid gaan zitten, momenteel nog te onzichtbaar! Voor de ondernemers is het van belang dat ze gehoord worden. Ook als iets niet kan is het heel belangrijk om dit terug te koppelen naar de ondernemers. De gemeente Lingewaard mag best wel meer een stimulerende rol op zich nemen (ipv een controlerende).
- Helga (de wethouder) is van een hoop zaken goed op de hoogte, maar het is belangrijk dat ondernemers dit ook weten. Je moet ervoor zorgen dat je de ondernemers laat zien dat je ergens mee bezig bent en dat je deze ondernemers erbij wilt betrekken.
- Door woningbouw (in bijvoorbeeld Gendt) zorg je niet alleen voor de woningnood, maar ook direct voor werkgelegenheid. Deze relatie moet je telkens in ogenschouw nemen.

Trends en ontwikkelingen

- Doordat er steeds meer online wordt gewinkeld in plaats van fysiek. Heeft de detailhandel, ook in Lingewaard, het moeilijk. Door deze ontwikkeling zullen ook de centra kleiner worden, terwijl de centra juist heel belangrijk zijn voor de leefbaarheid.
- In Lingewaard zijn voornamelijk horecabedrijven gevestigd die er al wat langer gevestigd zijn, deze gaan de coronacrisis wel overleven. De winkels die het voornamelijk lastig zullen gaan krijgen zijn de niet onderscheidende zaken en de modewinkels (deze hebben ook al online concurrentie). Het is van belang om na de crisis je snel te onderscheiden.

Ter illustratie

- In Bemmelen zitten een aantal gesubsidieerde horecagelegenheden (zoals Bloem en het theaterkerkje), het is lastig als ondernemer om hiertegen te concurreren.

Input vanuit werksessie ondernemersvereniging 14 april 2021

Samenwerking

Wordt de regionale samenwerking voldoende opgepakt?

Ondernemers zelf niet sterk in samenwerkingen, maar ondernemers moeten het zelf doen. Gemeente hoeft alleen maar te faciliteren.

Waarom regionale samenwerking; bereikbaarheid en arbeidsmarkt houdt niet op bij de gemeentegrenzen. Investeren naar de regio toetrekken (al dan niet in samenwerking met de grote steden).

Tuinbouw: wellicht aansluiten in warmtenetten (RES). Investeren in beroepsopleiding (deskundige handjes nodig). Regionale afzet ook belangrijk. Groene metropool. Ruimte bieden aan groene ondernemers.

Tuinbouw mag volgens Guus en Radboud wat meer terugkomen.

Logistics Valley; arbeidsmarkt erg belangrijk. Logistieke bedrijven onderling meer contact (kan de gemeente in bijdragen). Maar denk ook aan duurzaamheid (waterstof etc.)

Logistiek wat specifiek benoemen. Nu een negatieve klank.

Bedrijven tot 4 hectare.

Lange termijn; kenniseconomie. Investeren in onderwijs. Bedrijfsleven heeft kennis en medewerkers nodig die we straks te weinig hebben. Hier kan de gemeente in faciliteren. Platform waar bedrijfsleven/kennisinstellingen elkaar in kunnen vinden.

Circulair ook wel verdienmodellen...

Nog andere speerpunten?:

- Klap van corona is nog niet zichtbaar

- Vestigingsklimaat voor tuinbouw erg belangrijk.

Clustering:

- Vergrijzing, willen we nog steeds naar onze buurtwinkel. Bereikbaarheid voor senioren is belangrijk.
- Aanloopstraten.. kan je de voorzieningen naar het centrum halen.
- Niet de bedoeling om de buurtsuper in de kleine kernen weg te halen.

Recreatie/toerisme:

- In Elst is het winkelcentrum wel heel aantrekkelijk. Elst lukt het ook, waarom ook niet in Lingewaard. Nog wel een hoop werk te verrichten in Bemmel en Gendt.
- Toerisme beter verkopen. Is al een hoop wat te bieden is. Zit veel potentie in.
- Trek de personen uit de grote stad naar het buitengebied. Meerdere dagdelen aan vertier aanbieden (maken van combi's!). Op het netvlies komen en programmeren.
- Hoe krijgen we de ondernemers zover dat ze meer gaan samenwerken voor bijv. arrangementen? Geen hotel en pretpark. Clusteren van arrangementen bij evenementen.
- Vanuit tuinbouw mogelijkheden van een kleinschalig tuinbouwhotel.
- Vanuit de gemeente; ondernemerschap ontbreekt. Naast kasteel en campings proeft Hans weinig energie.
- Centrum management Lingewaard wilt dit punt van Hans oppakken.

Organisatiegraad:

- Op de Houtakker meer samenwerking gedaan, ondernemers meer zeggenschap geven. Bijv. wandelpad.
- Waar moeten we het zoeken; maatschappelijke beleving.
- Hier is de rol van de gemeente wel essentieel.
- Hoe kan je de rest enthousiasmeren? Wel gelukt bij de Houtakker. Overbrengen naar andere delen in Lingewaard (nu wel mee bezig). Gemeente kan hierin faciliteren
- Radboud: Tuinbouw businessclub.

Belang van collectiviteit!

Kansen voor bijv. de regeling toekomstbestendige bedrijventerreinen; hierdoor kom je verder.
Thematische samenwerking belangrijk.

Lijnen tussen voorzitters BIZ zijn kort. Onderlinge contacten is nog een lagune. Is wel al geprobeerd. Is nu met de VERON besproken. Was wat weerstand tegen. Voorziet in de behoefte.

In de toekomst; dat je praat over bedrijventerreinen Lingewaard, dan kan je nog sterker naar buiten treden.

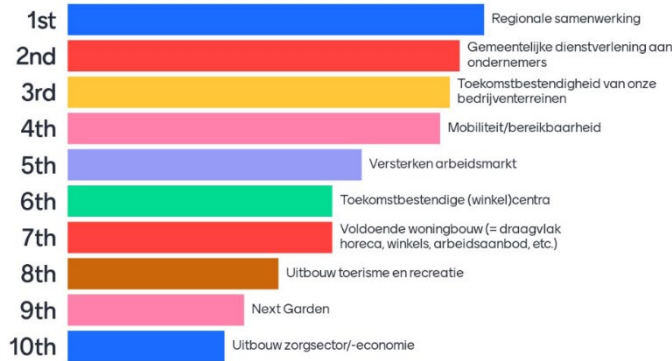
Huisvesting van arbeidsmigranten; hier is de gemeente ook al wel mee bezig. Er komt een visie.

Afsluiting:

Regionale samenwerking opvallend.

Resultaten mentimeter

Ranking: welke thema's vindt u het belangrijkste voor het economische beleid?

Zijn er (nog) andere speerpunten voor het nieuwe economische beleid die u wilt agenderen?

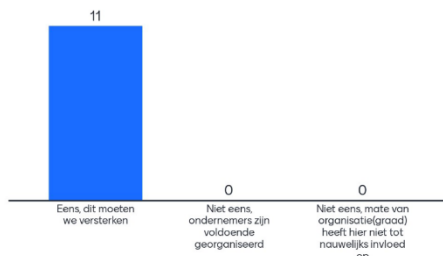
Mentimeter

Clustering van winkels en voorzieningen in compacte centra is een must voor een aantrekkelijk woon-, leef- en ondernemingsklimaat in Lingewaard

Organisatie en actieve ondernemers/vrijwilligers zijn cruciaal voor toekomstbestendige centra, bedrijventerreinen, tuinbouwgebieden (..) in Lingewaard

Wat voor acties kunnen ondernemersverenigingen oppakken om sterkere samenwerkingspartners van de gemeente te worden?

Mentimeter

1.3 Verslaglegging college

3 maart 2021

Startnotitie: vooral procesmatig nog niet zo zeer inhoudelijk

- - hoe ziet het economisch beleid er nu uit
- - ophalen bij college wat voor beelden er zijn
- - welke punten willen jullie meegeven richting raad

Sheet over toerisme: wij hebben volgens mij meer werkgelegenheid dan Overbetuwe toch? Hoe zit dat?
Dienstverlening van de gemeente: goed om te horen dat dit al verbeterd is maar er dient dus wel nog een slag te worden gemaakt.

Ik mis een deel over mobiliteit. Dit moet onderdeel zijn van het stuk. Krijgt dit nog plek? Kijk ook goed naar de Groene Metropool (wilde plannen, wel interessant), verbonden regio, (snel)fietsroute. Ook parkeren/stallen binnen centra is een zorgpunt. Zelfde geldt voor OV bereikbaarheid (busverbinding) mede met vergrijzing is dat van groot belang.

Ik mis de combinatie/'concurrentie' met Kronenburg (Arnhem Zuid), daar maken veel mensen gebruik van het winkelgebied. Ook Hof van Holland (Nijmegen) komt een winkelcomplex met 2 supermarkten, dat is ook nog eens concurrentie. Behoeftte vanuit Arnhem is groot om inwoners te trekken naar onze winkelcentra en scholen. Dit wordt juist door het verbeteren van mobiliteit gestimuleerd door Arnhem.

Onderwijs mis ik ook nog als onderdeel van dit stuk. We investeren daar ook juist ook in.

Pas op met Next Garden: we schrappen zo wel 12 ha. voor Next Garden t.b.v. bedrijven. Dus wees voorzichtig met dit als speerpunt noemen.

Er liggen helemaal geen kansen voor recreatie & toerisme. Toeristen rijden/fietsen wel door onze gebieden maar recreëren uiteindelijk in Arnhem en Nijmegen. Er zit geen horeca in het hele groene gebied van ons. 'De portemonnee kan nergens worden geleegd in onze gemeente'.

Huissen is juist wel erg leuk en trekken veel inwoners vanuit Arnhem. Huissen is heel leuk en daar zou ook accent op moeten komen. We moeten inzetten op meer horeca.

Nog zwaarder inzetten op BT Looveer. Hier zitten grote werkgevers en die moet hier kunnen uitbreiden.

Ik vind dat we ons niet zo zeer op Overbetuwe moeten focussen rondom toerisme, maar meer zoeken naar verbinding met Arnhem, Nijmegen en Zevenaar. Overbetuwe is nml meer van hetzelfde.

Bedrijven op bedrijventerreinen zijn inderdaad zeer kansrijk binnen onze gemeente. Hier moeten we vooral regionaal een goede positie nemen.

Van 'compacte centra' alleen worden we niet beter, de centra moeten ook wel echt aantrekkelijk zijn. Hier verwijs ik ook naar de Omgevingsvisie, daar hebben we er ook al iets opgenomen.

Zorg zal zich voornamelijk in kleinere kernen vestigen zoals Angeren, Doornenburg, Gendt (groene omgeving), dat kan nogal effect hebben op bijvoorbeeld leefbaarheid in het buitengebied. Staat wellicht haaks op onze omgevingsvisie.

Herkenbaar beeld.

Nog iets dieper duiken in de arbeidsmarkt, waar zit dan die mismatch en hoe lossen we dat op?

Verbindingen die overal worden gemaakt (bijv. experience de horty), is een goed integraal voorbeeld.

Waarom zouden we zorg als speerpunt willen? Is dit inderdaad de grote groeimarkt?

Er zit wel iets meer horeca dan Theo zegt, maar is inderdaad beperkt. Mag wel wat toegevoegd worden in dit 'buitengebied'. Bijvoorbeeld in Bemmelen is ook nog maar erg weinig (één zaak die tot 19u open is).

Compacter maken centra strookt niet met mijn beeld. Mensen willen juist XXL-supermarkten en supermarkten die willen uitbreiden.

Recreatie en toerisme. Is erg onontgonnen gebied.

Is er eigenlijk wel marktruimte voor grote supermarkten?

Goed opletten dat we wel goed aansluiten bij omgevingsvisie.

En daarbij niet te breed insteken maar juist scherp te zoeken op bepaalde onderwerpen.

Vooraf opvallend dat we als gemeente maar vooral ondernemers kunnen veel meer met recreatie en toerisme.

Arbeidsmarkt nog het meest opvallende punt.

Richting Raad: Dit is een prima aanzet en vooral als spiegel voor te houden bij de raad. Goed om op basis hiervan via Menti een aantal stellingen voor te leggen.

13 juli 2021

Hoe is de verhouding Bemmelen Huissen qua winkels.

Wat te kort door de bocht wat betreft NextGarden/Tuinbouwsector. → Komt veel te mager terug nog op dit moment.

Arbeidsmarkt is vooral een regionaal verhaal inderdaad.

Onderwijs → je leven lang ontwikkelen. Interessant om na te denken over hoe je om gaat met de problematiek die hier bij hoort. Human Capital Agenda → Regionaal arbeidsmarkt meenemen. Kijk bijvoorbeeld ook naar Tiel.

In de glastuinbouw is men constant bezig met levenslang ontwikkelen. Hier denkt men al heel regionaal.

Ook in de zorg zie je dat dit veelal regionaal al mooi wordt opgepakt.

Niet te veel korte termijn gedachte maar meer op lange termijn gedachte (qua innovatie etc.).

Wel heel bijzonder dat er een enorm verschil zit tussen raad en ondernemers qua kijk op economie (kernen vs BTs).

We zijn een woon-werk gemeente.

Next Garden begint steeds aantrekkelijker te worden voor jongeren en technisch opgeleiden (?). Tuinbouw zal niet in aantallen (arbeidsplaatsen) veranderen maar vooral in het type werknemer, hoogwaardiger, technischer, etc. Vooral inzetten op wetenschappelijk onderwijs en innovaties op dit terrein.

Pleidooi voor maakindustrie → Hier vooral op inzetten.

Bijvoorbeeld toeleveranciers naar Nijmegen/Eindhoven. Health bijvoorbeeld. Mooi punt tussen 2 industrieterreinen in.

Kunnen we in plaats van (oude) glastuinbouw iets anders (ring om de kernen heen)? Bijvoorbeeld bedrijventerrein ontwikkelen of recreatie en toerisme (groepsaccommodaties)? Of desnoods belevingscentrum Next Garden. Zo ja, dan beleidsmatig
Alleen Huissen is gezellig/interessant voor toeristen. In de andere kernen is dat niet en werkt dat niet.

Compacte kernen: is uitgangspunt. College staat daar achter (?)

- Wat is onze ervaring met aanloopstraat? Ontstaat daar leegstand of niet? Gent en Huissen comfortabel, Bemmeler is compact.
- Comfortabel betekent gemakkelijk bereikbaar. Fietsenstalling moet optimaal zijn. Blauwe zones handhaven (geen parkeergelden). Soepeler in beleid zijn (terrassen meer toestaan), dit betekent ook dat de straten autoluw zijn.
- Horeca op de topplekken. Uitgiftepunt op de markt (Bemmel) en zet er maar terrassen neer (theaterkerk kan het al maar komt nu nog geen ondernemer op af).
- Gendt en Huissen lopen wel. Daar niet zo druk om te maken. Bemmel zitten zorgen.

Ik vind dat we terughoudend moeten zijn met het inzetten op logistiek.

Juist inzetten op hoogwaardige, arbeidsintensieve maakindustrie. Alternatief voor IBKB.

We moeten ook zorgen voor bestaand bedrijven. Hoe zit het bijvoorbeeld met de opvolging binnen een terrein?

Zitten ook veel toeleveranciers van ASML-achtige bedrijven in Nijmegen en bijv. Arnhem. Zij zitten ook inmiddels vol.

't Looweer à watergebonden bedrijventerreinen. Betoncentrale, asfalt centrale, VBI etc. groeit hard. Het gaat puur om de weg er naar toe(d

Pannenhuis is in de komende periode wel echt een plek waar wat moet gaan gebeuren.

Moeten denk ik meer samen doen met Overbetuwe (Liemers ook mooi voorbeeld daarvan) en intensiever dan nog groter regionaal. Ook op het gebied van Horeca (bijvoorbeeld ook soepeler qua B&B).

Park Lingezegen grote trekker maar lijkt dat je veel gemakkelijker aan de Overbetuwe kant een kop koffie kunt gaan drinken dan aan Lingewaardse kant. Lingewaard veelal agrarisch terwijl Overbetuwe voor recreatief is.

Richting raad de volgende keer: vooral ook spiegel voorhouden dat economisch beleid meer is dan enkel de kernen. Ook werklocaties zijn van belang (misschien nog wel groter). Ondernemers maken zich wel wat zorgen over het gebrek aan aandacht daarvoor binnen de Raad.

7 december 2021

2 medewerkers hebben gemeente verlaten, dat is geen excuus om niets met het onderwerp sociaal domein te doen.

Arbeidsmarkt wordt veel over geconstateerd maar daar maken we geen duidelijke keuzes in.

Ik mis wat strategie in het plan. Het is vooral operationeel. Paragraaf 2.4 is daarvan een voorbeeld. Boeren, agrariërs, landbouw loopt door elkaar.

Soms wordt er ook maar wat geroepen: 'er is een roep om duurzaamheid', ik hoor 'm niet. En zo wel, wat is dat dan? En hoe maak je dat dan concreet? Is voor mij erg zoeken.

Recreatie & toerisme: mogelijkheden die er daarvan zijn in de landbouw. Is vooral beschrijvend en minder visie. Hebben we die oplossing al met de sector doorgesproken?

Bruisende centra moet je niet enkel planologisch regelen maar ook privaatrechtelijk.

Vorm van het stuk hinkt op veel gedachten. Ik mis focus en richting. Zijn dit nu voorbeelden of is dit een voorbeeld waar we naar toe willen?

Is er niet veel meer nodig om dit uit te voeren? Wat vraagt dit nu echt om keuzes? Moet hier bijvoorbeeld extra budget voor komen of meer fte bijvoorbeeld?

Veel verschillende niveaus. Van heel abstract naar heel concreet. Acties volgen niet altijd logisch op hetgeen er voor staat. Wat gaan we nu precies doen? Mis richting en wat is daarvoor het budget? Welke keuzes maak je dan?

Mis visie, strategie vanaf hoofdstuk 3. Is veel toegevoegd en dat lees je er tussen door. Hoofdstuk 3 = visie. Hoofdstuk 4 = wat gaan we daar dan voor doen?

Arbeidsmarkt geven we geen oplossing voor. Mag je best verwijzen naar sociaal beleidsplan maar we doen er nu te weinig mee.

Dit zijn de grote beleidslijnen. Budgetten moeten we koppelen aan het actieplan die we per 2 jaar voorleggen.

1.4 Verslaglegging ROA

18 maart 2021

1.4.1 Toekomstbestendige (winkel)centra belangrijkste economische thema

Bij de ranking van de thema's voor het economisch beleid stond aandacht voor het centrum bovenaan. Hieronder volgt een aantal opmerkingen waarom dit thema zo belangrijk wordt geacht:

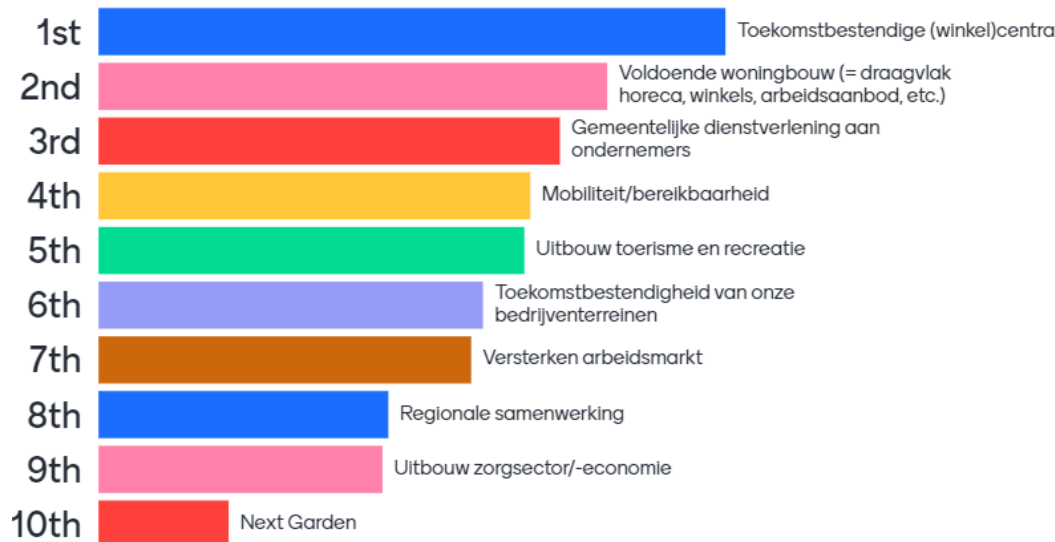
- Horeca is erg belangrijk voor een leefbaar centrum. Belangrijk dat het aanbod gevarieerd is. Nu bijvoorbeeld het Wapen van Bemmelen weg is, zie je dat de aantrekkingskracht van zo'n centrum minder wordt.
- Belangrijk om inwoners te ondervragen wat zij belangrijk vinden, zij bepalen namelijk wat een aantrekkelijk winkelaanbod is.
- Een centrum moet vooral gezellig zijn, vooral voor verblijf. Het winkelaanbod is van onderschikt belang ten opzichte van de horeca. Vooral horeca is van groot belang voor de leefbaarheid van de kernen.
- Ook is de aankleding van een centrum van belang, zorg bijvoorbeeld voor vergroening of bankjes.
- Let goed op de verhouding tussen de horeca en de detailhandel. In Huissen is er wat te veel horeca ten opzichte van de detailhandel, terwijl dit in Bemmelen juist andersom is.
- Ook in de kleine kernen is een bepaald basisniveau van voorzieningen nodig. Nabijheid van voorzieningen is dan ook van belang voor bijvoorbeeld de wat senioren doelgroep.
- Bereikbaarheid is van groot belang voor de centra. Dit gaat over de autobereikbaarheid naar de randen van de kernen (goede en voldoende parkeerplaatsen), maar ook over de stadsdistributie die mede door de toename van het aantal internetwinkels is toegenomen en voor overlast zorgt in de centra.
- Voldoende woningbouw is een zeer belangrijke randvoorwaarde voor zowel het arbeidsaanbod, draagvlak voor voorzieningen en leefbare centra in het algemeen.

Reactie vanuit ondernemer: Mis de logistiek en de bedrijventerreinen in het hele verhaal: ligging van Lingewaard is vrij uniek (doortrekking van de A15 draagt daar alleen nog maar meer aan bij).

Reactie vanuit de raad:

- Een terechte opmerking. Veel aandacht voor bedrijventerreinen is van groot belang en logistiek hoort hier ook bij. Wel enkel bij doortrekking van de A15, anders wordt de druk op onze infrastructuur te groot. De concentratie van logistiek is daarbij ook een aandachtspunt.
- Ook de combinatie woningbouw met voldoende ruimte op de bedrijventerreinen is belangrijk. Zo zorg je voor arbeidsaanbod en werkgelegenheid. Als dit dan ook nog jongeren zijn die hier gaan wonen kan dat zorgen voor vergroening.

Figuur 1: Welke thema's vindt u het belangrijkste voor het economisch beleid?

OP DE VRAAG OF ER ANDERE SPEERPUNTEN VOOR HET NIEUWE ECONOMISCHE BELEID ZIJN AGENDEREN DE RAADSLEDEN DE VOLGENDE PUNTEN (IN WILLEKEURIGE VOLGORDE):

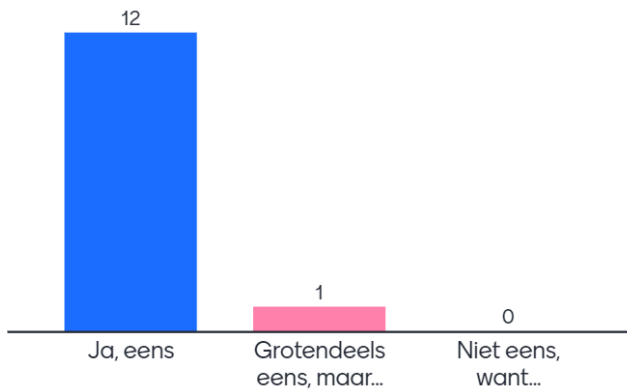
- Afstemmen onderwijs met de behoefte.
- Richten op een goed vestigingsklimaat.
- Zorgdragen voor de diversiteit in aanbod van de werkgelegenheid.
- Makkelijker herbestemmen van langdurige leegstand.
- Conceptversie middengebied.
- Ten aanzien van toerisme mis ik kasteel Doornenburg en Fort Pannerden.
- Nauwe samenwerking met KVK als dataleverancier van bedrijvigheid.
- Diversiteit in het aanbod (bijvoorbeeld voor kleding).
- Onderwijs veel meer sturen naar werkgelegenheid, betere samenwerking met de (v)mbo beroepsopleidingen.
- Meer overleg met kleinschalige toeristische ondernemers voor bijvoorbeeld een concept zoals 'happen en stappen'.

1.4.2 Meer kansen benutten bij Toerisme & Recreatie

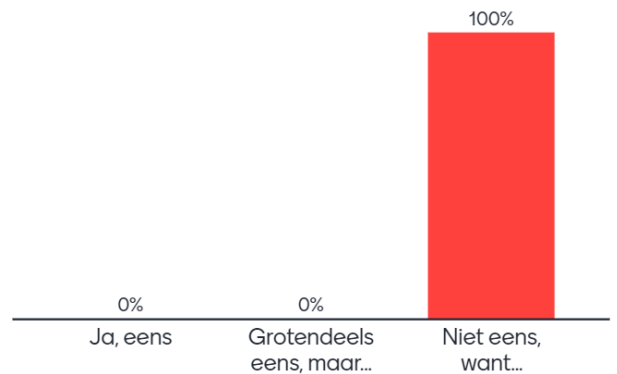
- Dorpskernen zijn in de gemeente erg gezellig, in gezellige kernen zijn de mensen meer genegen hun geld uit te geven.
- Voor fietsers en wandelaars is Lingewaard juist heel aantrekkelijk. Kasteel Doornenburg en Fort Pannerden zijn mooie trekpleisters.
- Een hotel of overnachtingsplek toevoegen zou heel mooi zijn. Er ligt potentie in het combineren van faciliteiten (B&B i.c.m. horeca en bezienswaardigheden). Er zijn wel een hoop B&B's maar die worden nog niet echt gevonden door de toeristen. Hier boren we de kansen nog niet genoeg aan.
- Lingewaard is een uniek gebied: dit moet breder kenbaar gemaakt worden. Met meer PR kan je jezelf beter profileren (bijv. contacten leggen met NS, ANWB etc.).

Reactie ondernemer: Hier ligt een heel nadrukkelijke taak bij de ondernemers. De gemeente moet weliswaar faciliteren, maar het toerisme op de kaart zetten ligt bij de ondernemer.

Figuur 3: Clustering van winkels en voorzieningen in compacte centra is een must voor een aantrekkelijk woon-, leef- en ondernemingsklimaat in Lingewaard

Figuur 2: Inzet op toerisme/recreatie is niet interessant; bezoekers fietsen/lopen toch alleen Lingewaard door en geven hun geld uit in Arnhem/Nijmegen

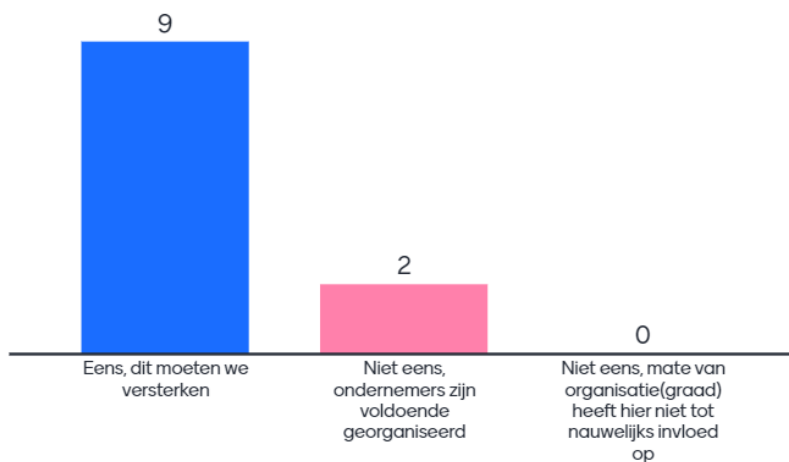
1.4.3 Organisatiegraad ondernemers moet omhoog

- Een centrummanager voor de centra is al een mooie stap. Op het bedrijventerrein wordt dit al gedaan, dat is een goede zaak. Op de Houtakker I & II wordt bijvoorbeeld goed samengewerkt (er is onlangs een BIZ opgesteld). In Gendt-Bemmel komt dit er mogelijk ook aan.
- De organisatiegraad moet iets zijn wat gestimuleerd wordt. Resultaat boeken (quick wins) is daarbij belangrijk. Dat is bewijs dat het werkt en dan sluiten andere ondernemers zich makkelijker aan ('zien eten, doet eten').

Reactie ondernemer:

- Organisatiegraad is essentieel. Goede ervaringen mee, bijvoorbeeld ook binnen Logistics Valley.
- Hoe beter de ondernemersgraad is, des te meer kennisdeling en des te gemakkelijker het is om bijvoorbeeld met de gemeente samen te werken (krachtigere gesprekspartner).

Figuur 4: Een hogere organisatiegraad van ondernemers is cruciaal voor het toekomstbestendig maken van onze centra, bedrijventerreinen, tuinbouwgebieden, etc.

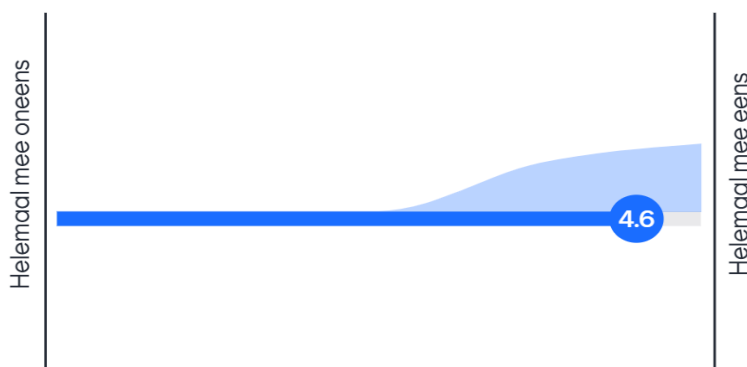
1.4.4 Regionale samenwerking is belangrijk voor Lingewaard

- Regionale samenwerking kan helpen bij de uitbreiding van bedrijven (bijvoorbeeld op naburige terreinen). Maar bijvoorbeeld ook voor bereikbaarheids- en arbeidsmarktvragestukken is regionale samenwerking belangrijk.
- Deze samenwerking hoeft niet direct te zijn met de gemeente Overbetuwe. Dit kan ook zijn met de gemeente Zevenaar of Westervoort.
- Concurrentiegevoel blijft ook nog steeds richting andere gemeenten. Dit vervalt als er een gezamenlijk doel is. Er moet worden samengewerkt om dat gezamenlijke doel beter en gemakkelijker te bereiken.

Reactie ondernemer: Samenwerking is logisch en noodzakelijk. Zowel bij ondernemers als bij gemeenten. Voorbeeld is bezoek aan Raalte waarbij de dienstverlening naar ondernemers enorm is verbeterd, hier heeft Lingewaard heel veel van kunnen leren.

Per 1 maart is smart-together gestart. Wordt dit al een beetje opgepakt? → 20 aanmeldingen tot nu toe.

Figuur 5: Lingewaard is geen eiland; we moeten nog meer regionaal samenwerken voor een sterke lokale economie

BIJ DE LAATSTE VRAAG OF DE RAADSLEDEN NOG IETS AAN STEC WILDE MEEGEVEN WERDEN DE VOLGENDE PUNTEN GENOEMD (IN WILLEKEURIGE VOLGORDE):

- Breng focus aan. Niet alles kan tegelijk. In de Distributie Planologisch Onderzoeken (DPO's) wordt al veel genoemd, neem dit mee.
- Maak meer gebruik van internet in gezamenlijkheid per kern. Bijvoorbeeld gezamenlijke product verkoop.
- Tot hoever wil Lingewaard gaan met milieuzones? Is er ondersteuning voor Startups? Het belang van verenigingen is er ook.
- Er wordt gedaan alsof het erg is dat er veel gependeld wordt vanuit Lingewaard. Maar we hebben hier het geluk dat we in de grote steden veel werkgelegenheid hebben, zoals de provincie, grote gemeentes die ambtenaren nodig hebben, maar ook de universiteit.
- Kijk goed naar de DPO's die er al zijn.
- Met betrekking tot de leegstand het eens onderzoeken om leegstaande winkels een maatschappelijke functie te geven.
- Neem ook de ontwikkelingen en behoeftes in de kleine kernen voldoende mee in de voorbereiding.

2 september 2021

Opzet

- Introductie wethouder Helga Witjes van o.a. economische zaken.
- Interactieve presentatie Stec Groep aan en met raadsleden

- Verdere discussie

Evert-Jan de Kort van Stec Groep presenteert de bevindingen die tot dusverre zijn opgehaald. Dit betreft de cijfermatige en economische analyse van Lingewaard door Stec Groep. En daarnaast de input die in verschillende sessies zijn opgehaald bij interviews en plenaire sessies met ondernemers, raadsleden, het college van B&W en vertegenwoordigers van verschillende betrokkenen/belanghebbenden. Met deze input zijn enkele uitgangspunten opgesteld en wordt – op onderdelen – laatste input gevraagd aan de raad.

Algemeen

Over het algemeen worden de analyses en uitgangspunten omarmd door de diverse raadsleden. De hoofdlijnen zijn duidelijk, herkenbaar en de gestelde koers wordt over het algemeen ondersteund. Op onderdelen worden er aanvullende vragen en opmerkingen geplaatst.

Procesmatig: Inwoners zijn beperkt meegenomen bij het opstellen van dit economisch beleidsstuk. *Input van inwoners wordt opgehaald bij het vormen van de Omgevingsvisie, waarvoor het economische beleid een van de bouwstenen is.*

Economische groei, sectoren en uitbreidingsruimte

De genoemde focussectoren worden (h)erkend en ondersteund. Aanvullend wordt nog meer aandacht gevraagd voor de zorgsector, in hoeverre past dit binnen economisch beleid en moet daar in dit stuk aandacht voor zijn?

Binnen het voorgestelde economische beleidsstuk richt men zich op keuzes maken tussen het type bedrijvigheid dat je (in de toekomst) zou willen huisvesten in Lingewaard. Het is goed dat we vooral Lingewaardse ondernemers mogelijkheden willen blijven bieden om te groeien maar dit moet innovatie niet in de weg staan. Juist bedrijven van buitenaf kunnen met nieuwe ideeën en innovaties komen. Ook het doortrekken van de A15 speelt hier een rol in. We moeten zorgen dat we hier juist kansen benutten: bedrijven binnen halen die veel werkgelegenheid bieden, toegevoegde waarde bieden en kunnen innoveren.

Tegelijkertijd wordt geopperd dat een eenzijdige blik op groei ongewenst is. Er zit juist ook einde aan groei. We moeten niet alleen maar bedrijven en woningen toevoegen maar vooral groen ook behouden. Hoe zorg je voor een balans tussen economie, ecologie en sociale aspecten. Ofwel: niet alleen een 'enge' economische benadering vanuit BBP / geld, maar in balans met andere aspecten die van waarde zijn, maar soms niet direct in geld zijn uit te drukken.

Behouden van de huidige sectoren en economie is het belangrijkste. Niet opeens allerlei nieuwe sectoren (+bedrijven) willen toevoegen. Veel arbeidsintensieve bedrijven is voor de werkgelegenheid en leefbaarheid van kernen goed maar er is geen ruimte voor (zowel bedrijfsvestingen, woningaanbod als ook infrastructuur). *Discussie zal vooral omtrent de Omgevingsvisie verder moeten worden gevoerd.*

Belangrijk hierbij is ook dat we niet enkel naar uitbreiding van terreinen kijken maar vooral ook aandacht hebben voor de vraag: Hoe benutten we onze huidige bedrijventerreinen? Vooral hergebruiken en beter benutten van onze bestaande terreinen is van belang.

Dorpscentra

De keuzes voor de dorpscentra 'compact en comfortabel' wordt gedeeld. Basisvoorzieningen zo veel mogelijk behouden in dorpen is een mooi streven, maar we moeten dan wel definiëren wat basisvoorzieningen dan zijn.

Hoe kunnen we zorgen voor meer differentiatie en attractievere centra in Lingewaard? Welke instrumentaria horen daar dan bij? *Oproep om dit in de 'nota compacte centra' op te nemen.*

Samenwerking

Geopperd wordt om regionaal samenwerken breder te trekken: We werken met z'n allen aan de Groene Metropool. We moeten economie niet begrenzen tot Lingewaard maar in regionaal verband te bekijken. Werkgelegenheid kan ook prima buiten de gemeente (Arnhem en Nijmegen) waarbij je Lingewaard als groene long houdt. Samenwerking wordt steeds beter. We moeten niet enkel tot de rivier kijken maar ook over het pontje en over de brug (bijvoorbeeld Nijmegen en Zevenaar). Dit gebeurt op veel vlakken (bedrijventerreinen, wonen, arbeidsmarkt) al en kan bijvoorbeeld voor andere thema's (zoals toerisme) ook worden ingezet. Binnen de grotere regio is het goed om slimme andere coalities aan te gaan.

Er is ook een tegengeluid te horen: Wanneer je samenwerking nog grootschaliger maakt dan enkel Overbetuwe dan wordt het wel al snel stroperig. De grote steden/gemeenten nemen dan de overhand. De kleine gemeenten sneeuwen dan onder.

Vragen richting ondernemers

Circa twee weken na de raadsbijeenkomst volgt een laatste ondernemersbijeenkomst. Vanuit de raad wordt gevraagd om aan ondernemers voor te leggen hoe zij willen en kunnen bijdragen aan het succesvol verwezenlijken van dit economisch beleid. Wat gaat goed? Wat kan beter? En wat kan de ondernemer en de gemeente hieraan bijdragen?

1.5 Input vanuit ambtelijke sessie

1 april 2021

Werklocaties

- Hoeveel werkgelegenheid in NEXTgarden?
- IBIS; plattelandsontwikkeling
- Wordt niet meegerekend als werklocaties
- IPKW, wordt veel gedaan
- Poolseweg → transformatielocatie
- Lingewal?
- Blij dat er veel banen op de bedrijventerreinen zijn. Soort pool of mobiliteitsketen.

Wat mist er bij de bestaande bedrijventerreinen, visie mist nu nog? Ontsluiting.

Houtakker goed opgezet, maar mist nu nog bij Pannenhuis (mee bezig). Organisatie van bedrijven is heel belangrijk. Ook in Gendt net een stichting opgericht. In Pannenhuis vlot het nog niet echt.

Visie van te voren mist nu; wat willen we nu, waar willen we nu naar toe? Andere functies mogelijk maken? Meer vergroening/verduurzaming? Verkeer en parkeren. Wat betekent het voor de omgeving.

Mis met elkaar visie; wat voor type bedrijven? Waar mikken wij op? Betere visies, waar willen we naartoe?

We hebben een gezamenlijk belang

Toerisme en recreatie

- Banen in toerisme recreatie?
- Waar besteden de toeristen iets?

Centra

- Leefbaarheid verhogen in de centra. Parkeren moet je verlagen in de compacte centra.
- Verblijfkwaliteit toenemen; gezelligheid moet overeind blijven. Belangrijker dan geografische compactheid?
- Proberen in te dikken en bij elkaar houden; maar ook voor zorgen dat er wel iets te doen is.
- basisvoorzieningen voor kleine kernen belangrijk. Voor Huissen, Bemmelen en Gendt. Maak beleid voor woningen in de centra.
- Compacte winkelgebieden heeft ook een andere kant, wonen in het centrum heeft niet alleen maar nadelen.
- Groot verschil in galerij de assenburg en openlucht dorpscentrum

Arbeidsmarkt

Steeds meer op arbeidsmarktregio gaan samenwerken. Zorg ook voor voldoende stageplekken. Veel meer met werkgevers in gesprek zodat je op basis van ervaringen een match kan maken.

Buitengebied

Liggen kansen bij VAB

Probeer groene kwaliteit te benutten, niet in het grootschalige. Onderscheid je.